

Stjernehimmelen mars – juni 2016

av Terje Bjerkgård

Generelt

Det er vårjevndøgn 20.mars kl. 05.31. Da står Sola loddrett over et punkt på ekvator, og fra dette punktet vil Sola være i senit ved middagstid. Jevndøgnene er de eneste døgnene i et år der dag og natt er så godt som like lange, derav navnet. Ved et jevndøgn står Sola i ett av to motsatte punkter på himmelkulen der himmelekvator (det vil si deklinasjon 0) og ekliptikken skjærer hverandre. Disse skjæringspunktene kalles jevndøgnspunktene: vårjevndøgnspunktet og høstjevndøgnspunktet.

Det er sommersolverv 21. juni kl. 00.34. Dette er tidspunktet når Jorda er i det punktet av sin bane rundt Sola hvor den nordlige halvkule heller mest inn mot Sola. Dagen dette inntreffer er derfor den med lengst daglengde for oss. I år står Sola opp kl. 03:02 og går ned først kl. 23:38 denne dagen. Ved Krepsens vendekrets når Sola opp til senit midt på dagen på tidspunktet ved sommersolverv. Denne linjen går over blant annet Mexico, Marokko, Egypt, India og sørligst i Kina.

Siste natt med astronomisk natt (sola mer enn 18 grader under horisonten) er 11. april, mens 28. april er siste natt med astronomisk tussmørke (sola mer enn 12 grader under horisonten). Etter det er det for lyst til å studere annet enn planetene.

Sommertiden begynner kl. 02 om morgenen 27. mars. Vi skal da stille klokka fram til kl.03.

Merkurpassasje

Den 9. mai passerer Merkur foran Sola. Merkur berører solskiva kl.13.12.11 (1. kontakt), hele planeten er innenfor solskiva kl.13.15.22 (2. kontakt), maksimum nås kl.16.55.44, Merkur berører solranden kl.20.37.28 (3. kontakt) mens siste berøring er kl.20.40.40 (4. kontakt). Hele passasjen tar altså mer enn 7 timer, så det burde være mulig å få sett deler av denne begivenheten. Merkurs diameter er bare 12 buesekunder, så en må ha teleskop for å se dette (HUSK GODKJENT SOLFILTER FORAN PÅ TELESKOPET). Solas diameter er til sammenligning hele 1900 buesekunder, så Merkurs diameter er altså bare 0.63 % av Solas.

Månefasene

Nymåne	Voksende ½ måne	Fullmåne	Avtagende ½ måne
9.mars	15.mars	23.mars	31.mars
7.april	14.april	22.april	30.april
6.mai	13.mai	21.mai	29.mai
5.juni	12.juni	20.juni	27.juni

Planetene

Merkur blir synlig helt i slutten av mars etter solnedgang og er spesielt lett å observere de første tre ukene av april. Den når største østlige elongasjon den 18. april. Deretter nærmer den seg Sola igjen og den 9. mai passerer Merkur foran Sola - en Merkurpassasje (se ovenfor). Merkur når største vestlige elongasjon den 5. juni, men står opp samtidig med Sola og er således i praksis ikke synlig.

Venus har vært svært så iøynefallende på morgnehimmelen nå i vinter. Planeten begynner nå for alvor å nærme seg Sola igjen og er i øvre samstilling 7. juni. Planeten står opp samtidig med Sola i hele perioden, men kan observeres på høylys dag dersom en vet hvor en skal lete.

Mars forsvinner i sollyset i løpet av mars for oss. Den er i opposisjon den 22. mai, men planeten befinner seg i nordlige del av Skorpionen og er således for langt sør for oss.

Jupiter befinner seg da i sørlige del av stjernebildet Løven og var i opposisjon den 8. mars. Dette innebærer at planeten i perioden januar til mai har en retrograd (vestlig) bevegelse på himmelen i sørlige del av Løven. Ved opposisjon er planetskiven 44.4" stor og lysstyrken er -2.5 mag. Planeten er da oppe hele natten. De fire store månene Io, Europa, Ganymedes og Callisto er greit synlig i en prismekikkert. Jupiters baneplan står fremdeles gunstig til for å se månene passere foran Jupiterskiva og spesielt er skyggene fra dem greit å se i et litt større teleskop. Når dette skjer kan du finne her (du må registrere deg):

http://www.skyandtelescope.com/wp-content/observing-tools/jupiter_moons/jupiter.html

Med et litt større teleskop kan du også se etter den Røde Flekken. Når den kan sees finner du her:

<http://www.skyandtelescope.com/observing/transit-times-of-jupiters-great-red-spot/1/?c=y>

Det finnes også en "app" for disse til Iphone. Planeten står fin til i hele perioden.

Saturn står i stjernebildet Slangebæreren i hele perioden. Planeten når en høyde på maksimalt 5 grader over sørhorisonten på morgenhimmelen og er således svært vanskelig å observere. Den er i opposisjon den 3. juni.

Uranus og **Merkur** er bare vel 30 bueminutter fra hverandre om kvelden den 31. mars. Imidlertid er himmelen temmelig lys, så det kan være vanskelig å se Uranus selv med teleskop.

Neptun er ikke synlig i denne perioden.

Asteroider

